

УДК 658.512

Н. В. ДОЦЕНКО, А. І. СКРИННИК*Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», Україна***ЗАСОБИ ПІДВИЩЕННЯ ЖИТТЄЗДАТНОСТІ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ**

В статті розглянуто питання підвищення життєздатності інноваційного простору. Проведено аналіз існуючих бізнес-інкубаторів, як засобів підвищення життєздатності проектів, проведено класифікацію бізнес-інкубаторів: класичний, віртуальний та студентський. Запропоновано створити студентський інноваційний бізнес-інкубатор на базі вищого навчального закладу (ВНЗ), метою якого є розвиток зацікавленості до підприємницької діяльності та допомога в комерціалізації бізнес-ідей студентів. Розроблено модель взаємодії зацікавлених сторін в створенні бізнес-інкубатора. Задля формалізації процесу функціонування інкубатора створено семикомпонентну модель та розроблено модель процесу функціонування. Розроблені моделі можуть бути використовувані, як типові моделі при створенні студентських інкубаторів в ВНЗ.

Ключові слова: бізнес-інкубатор, студентський інкубатор, бізнес-інкубація, інноваційне підприємництво, управління проектами.

Вступ

У повсякденному житті для якісної освіти студентів недостатньо тільки однієї теоретичної підготовки, необхідно також навчити майбутніх випускників вищих навчальних закладів практичної діяльності.

У сучасних студентів вже сьогодні існує чітка спрямованість на досягнення результату в своїй майбутній професійній діяльності, але необхідна додаткова робота, яка дозволить молодим фахівцям увійти в сучасний інноваційний сектор економіки, інноваційне підприємництво.

Актуальною задачею є виховання нового покоління ініціативних, творчо мислячих фахівців, підприємців-початківців, які вже мають певний багаж знань.

Аналіз публікацій та постановка проблеми

За даними дослідження з кожним роком серед молоді зменшується кількість бажаючих зайнятися приватним бізнесом, що є результатом відсутності виразної державної політики щодо підтримки підприємництва [1]. Відсутність підтримки підприємництва призводить до того, що національні інноваційні кадри не відповідають сучасним завданням. У зв'язку з цим перед українською системою вищої освіти стоїть завдання підготовки фахівців, здатних і готових працювати в інноваційному секторі економіки.

Традиційні форми навчання дозволяють навчити студентів теоретичним засадам та не дають мож-

ливості розвинути інноваційні здібності та реалізувати отримані знання на практиці.

Одним з найбільш дієвих заходів підтримки підприємців-початківців в стартовий період є бізнес-інкубування. Головне завдання бізнес-інкубатора це допомога відкриваючим свою справу, забезпечення «швидкого старту» починаючих компаній, зниження ризиків у бізнесі. Робоча група з розвитку промисловості та підприємництва Європейської економічної комісії ООН рекомендує для формування умов, які сприяють розвитку початківців компаній, саме інкубацію - один з найбільш ефективних і дієвих способів підтримки малого підприємництва [2].

Концепція бізнес-інкубації виникла в 60-і роки ХХ століття і набула широкого поширення в 80-х - 90-х роках у США, Канаді, Англії, більшості країн Західної Європи. У Європі бізнес-інкубаторами називають спеціалізовані структури, що забезпечують сприятливе середовище для початківців і малих підприємств, малих підприємств, що розвиваються та надають сервісні послуги.

Потенціал для діяльності бізнес-інкубаторів в Україні величезний. Щоб реалізувати цей потенціал потрібна активна участь у формуванні попиту на інноваційні компанії з боку інвесторів, активна підтримка держави, ринку венчурних інвестицій та професійних консалтингових послуг, побудова системи навчання фахівців у сфері управління, інвестування в інноваційні підприємства.

Метою даної роботи є розробка рекомендацій щодо підвищення життєздатності інноваційного середовища, шляхом створення студентського інкубатора та стимулювання до формування умов жит-

тедіяльності і життєзабезпечення виробничо-активної частини населення.

Предметом даного дослідження є моделі та методи створення та функціонування студентського інноваційного-інкубатора.

Питаннями розвитку бізнес-інкубаторів в Україні займаються В. Фролова [3], В. Задорський, Г. Аксьонов [4], Н. Яремій, Н. Кожевїна [5]. Аналіз публікацій показав, що основними причинами незадовільного стану бізнес-інкубування в Україні є відсутність підтримки з боку влади, відсутність досвіду реалізації стартапів, неготовність молоді до інновацій, негативне сприйняття інновацій.

Згідно з офіційною статистикою в Україні діє понад 50 бізнес-інкубаторів, однак, більшість з них знаходяться на ранній стадії розвитку і не мають можливості надавати на належному рівні послуги в галузі інтелектуальних та комунікаційних технологій [6]. Активне захоплення бізнес-інкубаторами пояснюється усвідомленням середнім і великим бізнесом перспективності венчурного інвестування. Діючих бізнес-інкубаторів в країні недостатньо, але в 2012 році були запущені три: EastLabs, Happy Farm, WannaBiz.

Бізнес-інкубатори визнані одним з найбільш результативних елементів підтримки підприємництва в світі - це спеціалізовані інститути ринкової інфраструктури, створені з метою підтримки шляхом створення максимально сприятливих умов для розвитку протягом періоду інкубації. Вони прискорюють розвиток малих підприємств в 7-22 рази, знижуючи кількість невдач у бізнесі до 20%, що є актуальним при реалізації інноваційних проєктів. Відомо, що в перший рік перестає існувати приблизно 90% нових компаній. У тих випадках, коли компанії утворюються в бізнес-інкубаторі, тільки 20% нових фірм виживають в перший рік [2].

Проведений аналіз існуючих бізнес-інкубаторів дозволив виявити основні види інкубаторів. Діяльність класичного інкубатора спрямована на всебічну підтримку молодих, нещодавно створених малих і середніх інноваційних фірм, що працюють у науково-технологічній сфері та займаються комерційною реалізацією науково-дослідних розробок. Такий інкубатор надає компанії місце локації, навчання із залученням відомих експертів в області венчурного інвестування, комплексні консалтингові послуги, юридичний та фінансовий супровід.

Віртуальний інкубатор - нове втілення "інкубаційного методу вирощування" компаній, дозволяє організувати сприяння молодому підприємству, поєднуючи традиційні послуги бізнес-інкубації з Інтернет ресурсами, доступ до інформації, консультування on-line, бізнес-навчання, а також використання Інтернет платежів.

Студентський інкубатор відрізняється від інших організаційних структур тим, що в ньому народжується ініціатива, і будь-яка творча ідея може знайти підтримку вже на етапі свого зародження. Головна задача студентського бізнес-інкубатору - це створення сприятливих умов для розвитку проєктної, дослідницько-інноваційної й підприємницької діяльності за допомогою адресної підтримки студентів, аспірантів і молодих учених, що бажають почати свій бізнес [7], тому будемо вважати, що створений студентський бізнес-інкубатор буде інноваційним.

EastLabs і Happy Farm надають командам-творцям стартапів повний набір послуг: коучинг, бізнес-девелопмент, навчання і розвиток, юридичне, фінансове, HR-супровід, просування стартапів, офіс зі всіма умовами для роботи.

Для аналізу діяльності закордонних бізнес-інкубаторів було обрано: Бізнес-інкубатор НІУ-ВШЕ, Бізнес-інкубатор при Академії народного господарства при Уряді РФ, Бізнес-інкубатор РЕУ ім. Плеханова, Проєктний бізнес-інкубатор МГТУ ім. Баумана, Студентський бізнес-інкубатор університету штату Вісконсин, США, VentureLab університету Лунда, м. Лунд, Швеція [8].

Проведений аналіз дозволив виявити необхідні умови для створення інкубаторів, визначити особливості їх функціонування. Результати аналізу показали, що існуючі моделі функціонування закордонних бізнес-інкубаторів потребують адаптації до умов, що склалися в Україні.

Таким чином, важливою задачею є розробка моделі функціонування студентських бізнес-інкубаторів в Україні.

Основний матеріал дослідження

Пропонується створити студентський інкубатор на базі вищого навчального закладу (ВНЗ). На сьогоднішній момент такий вид інкубаторів в Україні слабо розвинений, але при цьому найменш витратний і найбільш можливий для реалізації та популяризації на території України. Це теж інноваційне мале підприємство, яке повинно стати школою для студентів, які отримували б не тільки диплом, але і професійний досвід у бізнесі, вміння генерувати та реалізовувати бізнес-ідеї.

Цільовою групою в класичному інкубаторі є високоосвічені підприємці, які мають науково-технічну підготовку. Розглядаючи віртуальний інкубатор також можна зробити висновок, що необхідною умовою вступу до бізнес-інкубатора є наявність бізнес-плану або бізнес-ідеї.

Цільовою групою студентського бізнес-інкубатора будуть студенти ВНЗ, які мають бажання

брати участь у інноваційних процесах, створити свій бізнес.

Метою організації студентського інноваційного-інкубатора є розвиток зацікавленості до підприємницької діяльності та допомога в комерціалізації бізнес-ідей студентів.

Студентський інкубатор відрізняється від класичного, оскільки він орієнтований більше на комплексні консалтингові послуги, навчання. На відміну від інших інкубаторів студентський інкубатор не надає фізичні місця для розміщення компаній. За основу моделі інкубатора було покладено модель некомерційного і неприбуткового інкубатора ARD.

Місія - виховання ініціативного покоління, професійно грамотних, творчо мислячих підприємців з активною життєвою позицією і бажанням добитися успіху. Підтримка і забезпечення виживання проектних студентських організацій, просування перспективних технологій шляхом надання комплексу супутніх послуг освітнього та консультаційного характеру.

Зацікавленими сторонами проекту створення студентського інноваційного інкубатора є зацікавлені в бізнесі студенти, які є носіями бізнес-ідей; підприємницькі об'єднання, бізнес-спілки; прогресивні компанії; суспільство; держава.

В якості сервісних компаній можуть виступати: професорсько-викладацький склад ВНЗ, індивідуальні підприємці, що мають відповідну кваліфікацію та реєстраційні документи, венчурні фонди, представництва різних міжнародних організацій.

На рис. 1 наведено модель взаємодії зацікавлених сторін в створюванні та функціонуванні студентського інноваційного бізнес-інкубатора. Аналіз рівня зацікавленості сторін показав, що найбільш зацікавленими є ВНЗ, які мають розглядати ство-

рення студентського інкубатора, як додаткову конкурентну перевагу та студенти, які прагнуть взяти участь у роботі бізнес-інкубатора.

Інноваційне підприємництво - це відмінна можливість розвитку для талановитої цілеспрямованої молоді. Наукомісткий бізнес - найбільш бажана і перспективна галузь підприємництва в сучасному технологічному суспільстві, яка дає безмежні можливості і величезний потенціал для розвитку. Інженерам інноваторам часто не вистачає досвідчених аналітиків та економістів. Створення крос-функціонального бізнес-інкубатора, до складу якого будуть входити студенти різних спеціальностей, дозволяє досягти синергетичного ефекту.

Застосування на практиці студентами сучасних методів командоутворення, управління людськими ресурсами забезпечить розвиток як професійного, так емоційного і комунікаційного інтелекту. У студентському інкубаторі бажані зможуть зануритися в інноваційне бізнес-середовище, зібрати власну команду, створити бізнес-модель, залучити зацікавлених інвесторів, вивести товар на інноваційний ринок, стати успішним підприємцем, підібрати необхідних фахівців-консультантів.

Ті студенти, у яких немає власних ідей, але вони хочуть отримати досвід роботи, стати корисними, зануритися в процес створення наукоємного бізнесу, в інноваційну атмосферу, зможуть проявити себе як фахівці, бути у складі менеджменту самого інкубатора, співпрацювати з сервісними компаніями, шукати конкретних фахівців (поповнюючи базу спеціалізації), створювати творчу атмосферу і можливість контактувати з собі подібними, шукати набір необхідних послуг, створювати імідж компаній, шукати підтримку у держави, благодійних фондів, меценатів та спонсорів.

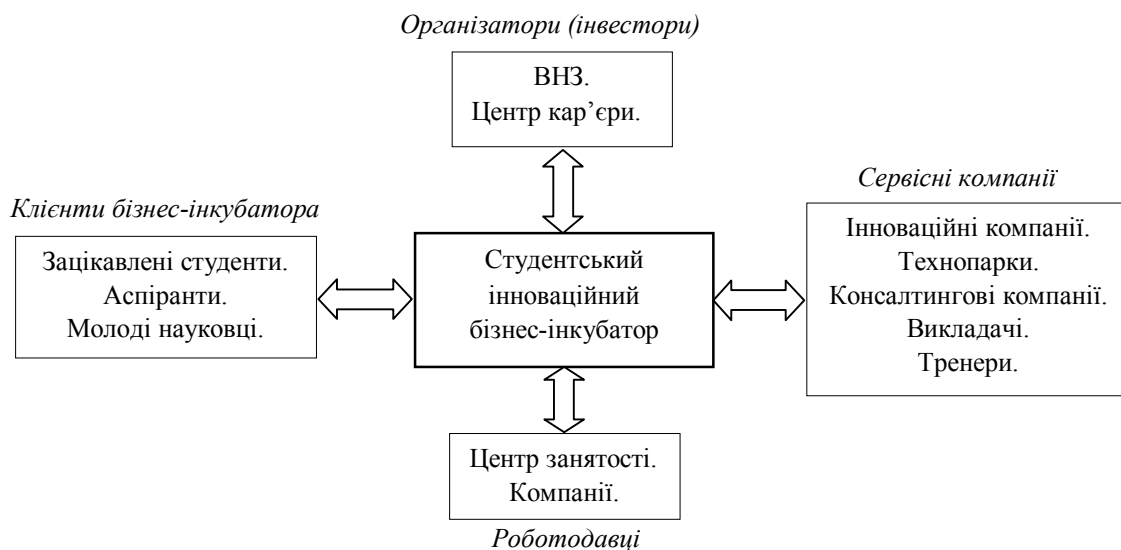

Рис. 1. Модель взаємодії зацікавлених учасників бізнес-інкубатора

Студентський інкубатор зможе надавати такі послуги:

- організаційні, економічні, правові та фінансово-аналітичні, консультаційні послуги;
- бізнес-планування, підготовку установчих документів та реєстрацію юридичних осіб, участь в управлінні проектом за дорученням клієнта;
- інформаційно-виставкові послуги, проведення PR-заходів;
- проведення заходів та бізнес-ярмарків, які допоможуть починаючим компаніям налагодити контакти і розвинути новий бізнес;
- освітні і фінансово-інвестиційні послуги, допомога в пошуку інвесторів, ділових партнерів та отриманні кредитів;
- організація обміну досвідом із закордонними інвесторами;
- підтримку початківців компаній в налагодженні корисних зв'язків з компаніями для впровадження своїх технологій або реалізації товару;
- участь у конкурсах на кращу бізнес-ідею, можливість отримати грант, фінансову підтримку;
- маркетингові послуги, проведення маркетингових досліджень;
- пошук замовників, ціноутворення, укладання

контрактів та логістичні послуги;

- проведення тренінгів, ділових ігор з використанням кейс-методів, майстер-класів, семінарів від досвідчених бізнесменів;
- підвищення професійної орієнтації, участь у круглих столах з представниками бізнесу, освоєння сучасних технологій управління;
- надання допомоги консультантів у підготовці документів для реєстрації та постановці документообігу для початку діяльності малого підприємства, послуги щодо бухгалтерії для підприємців-початківців;
- інформаційні послуги, включаючи послуги бібліотеки, придбання та надання інформації з актуальних питань.

З метою формалізації процесу функціонування інноваційного інкубатора створено семикомпонентну модель, яка зображена на рис. 2 та розроблено модель процесу функціонування в нотатції «ТО BE» у програмному забезпеченні All Fusion (рис. 3).

Неодмінною умовою ефективного функціонування бізнес-інкубатора є створення та підтримка сайту інкубатора, що дозволить отримати переваги віртуального інкубатора.

Рис. 2. Семикомпонентна модель студентського бізнес-інкубатора

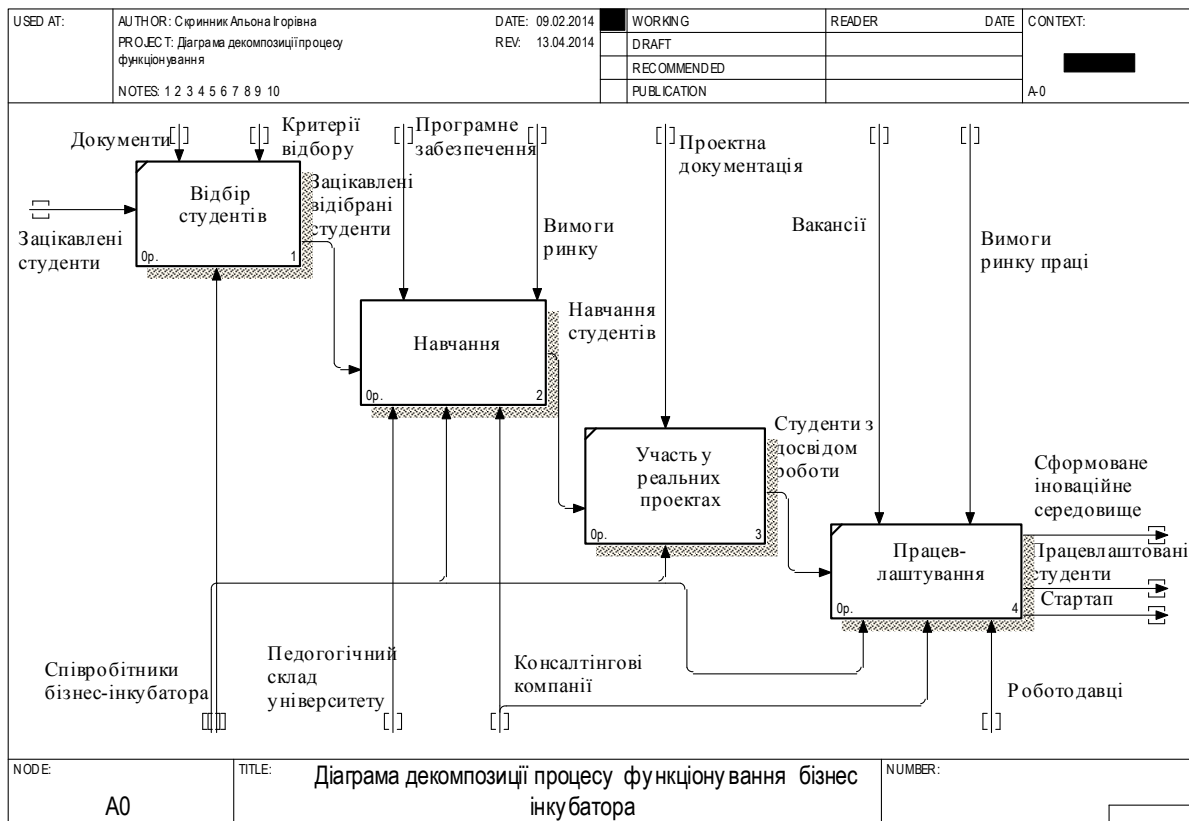

Рис. 3. Діаграма декомпозиції процесу функціонування студентського інноваційного інкубатора

Комплекс розроблених моделей функціонування студентського бізнес-інкубатора застосований як засіб підтримки інноваційних проектів.

Застосування проектного підходу при створенні студентського інкубатора дозволить об'єднати всі функції та елементи менеджменту в серію взаємопов'язаних і безперервних дій. Оскільки бізнес-інкубатор буде проектно-орієнтованим підприємством, то ще на етапі планування необхідно розробити методологію управління проектами інкубатора.

Розроблені моделі були покладені в основу планування і створення інноваційного інкубатора в програмному забезпеченні MS Project.

Запропоновані моделі пройшли апробацію та були впроваджені в діяльність Центру Кар'єри ВНЗ, що дозволило підвищити інноваційний потенціал як студентів так і ВНЗ.

Висновки

Проведено аналіз бізнес-інкубування як в Україні, так і закордоном, визначено особливості впровадження інкубаторів, можливості створення інноваційних інкубаторів.

З метою підвищення інноваційного потенціалу студентів ВНЗ та забезпечення життєздатності інноваційних проектів запропоновано створити студент-

ський інноваційний інкубатор.

Розроблено комплекс моделей функціонування інноваційного інкубатора:

- модель взаємодії учасників інкубатора;
- семикомпонентну модель студентського бізнес-інкубатора;
- діаграму декомпозиції процесу функціонування студентського інноваційного бізнес-інкубатора.

Практична цінність роботи полягає у тому, що розроблені моделі були апробовані та можуть застосовуватися як типові моделі при створенні студентських інноваційних інкубаторів з перспективою подальшого впровадження в ВНЗ України. Перспективним напрямком дослідження є питання інтеграції розроблених моделей в інноваційний простір та розробка механізмів стимулювання розвитку інновацій.

Література

1. Миссаль, Е. Ф. Роль бизнес-инкубатора в малом инновационном предпринимательстве [Электронный ресурс] / Е. Ф. Миссаль. – Режим доступа: <http://www.rae.ru/forum2012/pdf/1241.pdf>. – 21.01.2014.
2. Копцева, Н. П. Проблема социокультурных исследований в современной науке [Электронный

ресурс] / Н. П. Концева, Н. А. Бахова. – Режим доступа: <http://www.science-education.ru/103-6183>. – 11.05.2012.

3. Фролова, В. Ю. Інноваційна інфраструктура: роль бізнес - інкубаторів в розвитку малого бізнесу України [Текст] / В. Ю. Фролова, Г. І. Фролова // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2010. – № 1(9). – С. 36-39.

4. Задорський, В. М. Закон України про розвиток вищої освіти [Електронний ресурс] / В. М. Задорський. – Режим доступа: <http://blog.liga.net/user/vzadorskiy/article/14269>. – 22.04.2013.

5. Кожевіна, Н. В. Проблеми та негативні тенденції інноваційного розвитку економіки України [Текст] / Н. В. Кожевіна, Н. А. Яремій // Наука та інновації. – 2009. – № 4. – С. 87-89.

6. Грицюк, Ю. І. Новые коммуникативные биз-

нес-возможности [Электронный ресурс] / Ю. І. Грицюк. – Режим доступа: http://ubgd.lviv.ua/moodle/pluginfile.php/14209/mod_folder/content/4/%D0%9A%D0%B0%D1%84%D0%B5%D0%B4%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D0%9E.%D0%86/2012/7.pdf?forcedownload=1. – 22.02.2014.

7. Мазур, А. А. Современные инновационные структуры и коммерциализация науки [Текст] / А. А. Мазур, Г. С. Маринский, И. Б. Гагауз. – Х. : Изво Ин-та монокристаллов, 2003. – 350 с.

8. Тутов, Л. А. Сравнительный анализ функционирования бизнес-инкубаторов, функционирующих в России и мире [Текст] / Л. А. Тутов ; М-во образования Рос. Федерации, Моск. гос. ун-т им. М. В. Ломоносова. – М. : Изд-во МГУ, 2011. – 30 с.

Надійшла до редакції 10.04.2014, розглянута на редколегії 19.05.2014

Рецензент: д-р техн. наук, проф., зав. каф. штучного інтелекту Є. І. Кучеренко., Харківський національний університет радіоелектроніки. Харків, Україна.

СРЕДСТВА ПОВЫШЕНИЯ ЖИЗНЕСПОСОБНОСТИ ИННОВАЦИОННЫХ ПРОЕКТОВ

Н. В. Доценко, А. И. Скрынник

В статье рассмотрены вопросы повышения жизнеспособности инновационного пространства. Проведен анализ существующих бизнес - инкубаторов, как способа повышения жизнеспособности проектов, проведена классификация бизнес - инкубаторов: классический, виртуальный и студенческий. Предложено создать студенческий инновационный бизнес - инкубатор на базе ВУЗов, целью которого является развитие интереса к предпринимательской деятельности и помощь в коммерциализации бизнес - идей студентов. Разработана модель взаимодействия заинтересованных сторон в создании бизнес - инкубатора. Для формализации процесса функционирования инкубатора создана семикомпонентная модель и разработана модель процесса функционирования. Разработанные модели можно использовать, как типовые модели при создании студенческих инкубаторов в ВУЗах.

Ключевые слова: бизнес - инкубатор, студенческий инкубатор, бизнес-инкубация, инновационное предпринимательство, управление проектами.

MEANS INCREASING THE VIABILITY INNOVATION PROJECTS

N. V. Dotsenko, A. I. Skrynnik

This article describes how to increase the vitality of innovative space. Proved analysis of existing business - incubators, as a way to improve the viability of projects, the classification of business - incubators classic, and a virtual student. Students asked to create innovative business - incubator -based universities, which aims to develop interest in the business and assist in the commercialization of business - ideas students. A model of interaction between stakeholders in the creation of business - incubator. To formalize the process of functioning incubator created seven components model and developed a model of the functioning. The developed models can be used as a model when creating model student incubators in universities.

Keywords: business - incubator, student incubator, business incubation, innovation entrepreneurship, project management.

Доценко Наталія Володимирівна – канд. техн. наук, доцент, доцент кафедри менеджменту, Національний аерокосмічний університет ім. М. С. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», Харків, Україна, e-mail: nvdotsenko@gmail.com.

Скрынник Альона Ігорівна – аспірант кафедри менеджменту, Національний аерокосмічний університет ім. М. С. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», Харків, Україна, e-mail: alona.igorevna@gmail.com.